Merg de-a lungul Africii agale, culegând smochine și curmale!

Din istoria misiunii ortodoxe în Africa

Atanasie Zoitakis, master în științe istorice, lector la Departamentul de Istorie a Bisericii (Facultatea de Istorie din cadrul Universității de Stat din Moscova)

Astăzi, misiunea ortodoxă în Africa trece prin momente grele. Există multe motive pentru aceasta: dificultăți financiare, lipsa de unitate a Bisericilor Locale, lipsa de propovăduitori carismatici cu lepădare de sine.

Cu toate acestea, secolul XX a fost perioada expansiunii creștinismului Ortodox pe continentul african. Greutățile de azi nu diminuează rezultatele obținute, iar misiunea în unele părți ale Africii continuă cu succes indiferent de situație.

Statistica este un lucru contradictoriu, în special în Africa. Cu toate acestea, este evident că există cel puțin un milion de creștini ortodocși pe continentul negru, iar unii vorbesc despre 5 milioane de credincioși (din care 4.7 milioane sunt africani nativi).

Imaginea misiunii ortodoxe în Africa este extrem de diversă. Unii devin ortodocși după ce au trăit o

anumită minune: vindecarea de boli, alugarea din ei a duhurilor necurate, descoperirea unui izvor cu apă prin rugăciunile unui preot. Alți africani au cunoscut Biserica Ortodoxă în timpul călătoriilor în străinătate și au adus ei înșiși Ortodoxia în propriile case.

Totul a început în 1929. Doi preoți din Uganda au părăsit „Biserica Anglicană” împreună cu turma lor cuvântătoare. Sub sloganul „Africa este pentru africani” au încercat să întemeieze propria biserică. Dar întâlnirea lor cu un preot grec i-a condus la decizia de a primi credința Ortodoxă.

Întâistătătorul Bisericii din Alexandria Hristofor al II-lea (1939-1967) a înființat trei mitropolii: în Africa de Est (cu centrul în orașul Nairobi din Kenya), Centrală și de Vest.

Patriarhul Nicolae al VI-lea (1968-1986) a continuat lucrarea predecesorului său și a înființat două mitropolii: în Africa de Sud (Cape Town) și Zimbabwe. Un pas important a fost numirea reprezentanților popoarelor africane indigene în episcopi și mitropoliți. Acest lucru a dat misiunii Patriarhiei o amploare și mai mare.

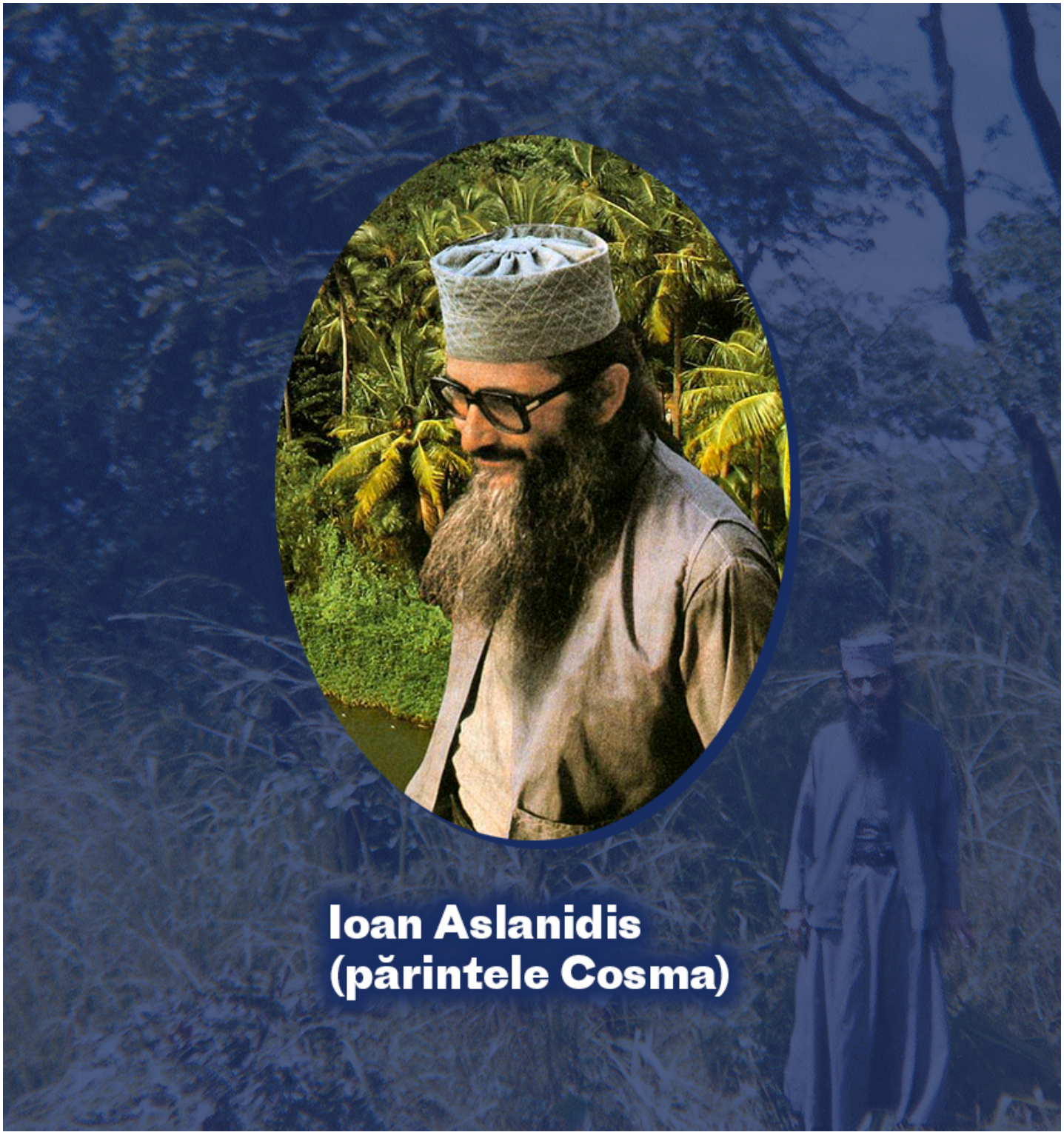
Succesul misiunii se datorează nu numai lepădării de sine a propovăduitorilor, ci și ajutorului dezinteresat al credincioșilor obișnuiți. Am luat doar două exemple ilustrative din multe exemple similare. Prin efortul unei mici eparhii, Filippi (Biserica Ortodoxă a Greciei), în Uganda se construiesc trei biserici, un spital și o școală; locuitorii orașului Itea (cu o populație mai mică de 5 mii de oameni) au strâns mai mult de 2 tone de îmbrăcăminte pentru nevoile misiunii, iar pe insula Madagascar au trimis câteva sute de cruciulițe pentru credincioși.

Astăzi, misiunea ortodoxă în Africa continuă în multe țări: Kenya, Uganda, Tanzania, Camerun, Ciad, Nigeria, Zimbabwe și Madagascar.

Misionarii creștini (inclusiv cei ortodocși), în general, se uită cu îngăduință la faptul că acei creștini care sunt convertiți de curând aduc elemente esențiale din culturile locale în viața bisericească. Să-i acordăm cuvântul unui misionar catolic din America Latină (în Africa situația este aceeași): „Din catolicism au luat puține lucruri... Indienii se închină lui Hristos într-un mod foarte particular... Le permit enoriașilor mei să săvârșească ritualuri de purificare, să ardă tămâie și să tămâieze biserica cu aceasta. La mine indienii se închină celor patru laturi ale lumii, Îi oferă lui Dumnezeu fructe și dansează în biserică. Chiar și eu însumi dansez cu ei”.

Desigur, misionarii ortodocși nu se caracterizează printr-o abordare atât de radicală. Dar unii dintre ei susțin cu tărie așa-numita „inculturație”. Le permit africanilor să danseze după liturghie și să introducă elemente din culturile lor în creștinism.

Astăzi vom vorbi despre o abordare complet diferită a propovăduirii Ortodoxiei – un proiect misionar unic în Congo (fosta republică Zair). Aceasta a fost începută de călugărul athonit Cosma (în lume Ioan Aslanidis). Condițiile din această parte a Africii păreau a fi cele mai nefavorabile pentru Ortodoxie. Localnicii considerau culoarea neagră drept un vestitor al nenorocirii, iar părintele Cosma era mereu îmbrăcat într-o rasă neagră. Slujbele dumnezeiești ortodoxe statice păreau incompatibile cu sufletul african obișnuit cu dansuri și ritualuri zgomotoase. Cu toate acestea, părintele Cosma Aslanidis nu a făcut concesii, nu s-a angajat în adaptarea Ortodoxiei la condițiile locale. El răspândea credința ortodoxă în cea mai strictă versiune „monahală” și, în mod neașteptat, a avut succes.

„Dumnezeu a aranjat totul în așa fel încât toate cunoștințele pe care le-am dobândit mi-au fost utile în slujirea mea misionară”, – a mărturisit mai târziu părintele Cosma.

Era priceput în domeniul electricității, în construcții, electronică și mecanică. A absolvit cursurile medicale de la Crucea Roșie și a primit un brevet de scafandru.

Ulterior, a oferit în mod repetat asistență medicală celor care aveau nevoie și chiar a salvat un copil african de la moarte sigură.

Iată cum a fost. Într-o seară, părintele Cosma trecea pe lângă un lac și, dintr-odată, a văzut o mulțime mare de oameni care plângeau. Un copil mic tocmai căzuse dintr-o barcă și s-a scufundat la o adâncime mare. Părintele Cosma s-a scufundat de mai multe ori la o adâncime de zece metri și, la cea de a treia scufundare, a reușit să-l scoată pe băiatul care se încurcase într-o linie de pescuit. Plânsul a fost înlocuit de bucurie și recunoștință comună față de preotul ortodox care a salvat copilul de la moarte sigură.

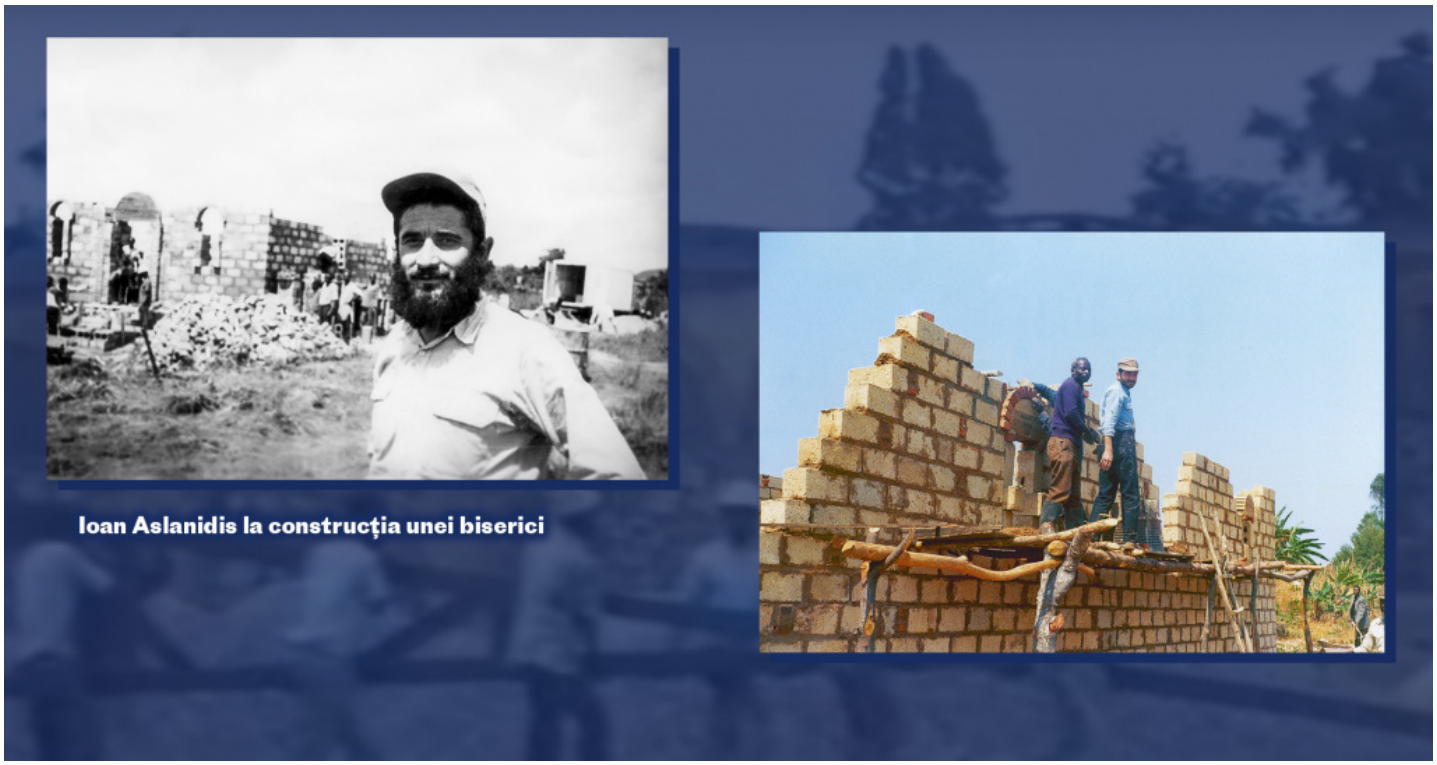

La vârsta de 18 ani, Ioan a început să facă primii pași în domeniul misionar. A organizat brigăzi de studenți voluntari pentru a construi instituții caritabile, a contribuit la convertirea în masă a romilor la Ortodoxie și a inițiat construirea unui sat și a unei biserici pentru ei. Cu ajutorul voluntarilor, Ioan a ridicat cruci gigantice, care se înalță acum în multe locuri din eparhia Florinei.

În 1975, Ioan Aslanidis și-a întrerupt studiile și, la vârsta de 33 de ani, a plecat în Zair.

Cu entuziasm, plin de cunoștința meseriei, cu sârguință și hotărâre, a început să construiască biserici. În timpul zilei obosea atât de mult, încât se culca în ghete, nemaiavând putere să le dea jos.

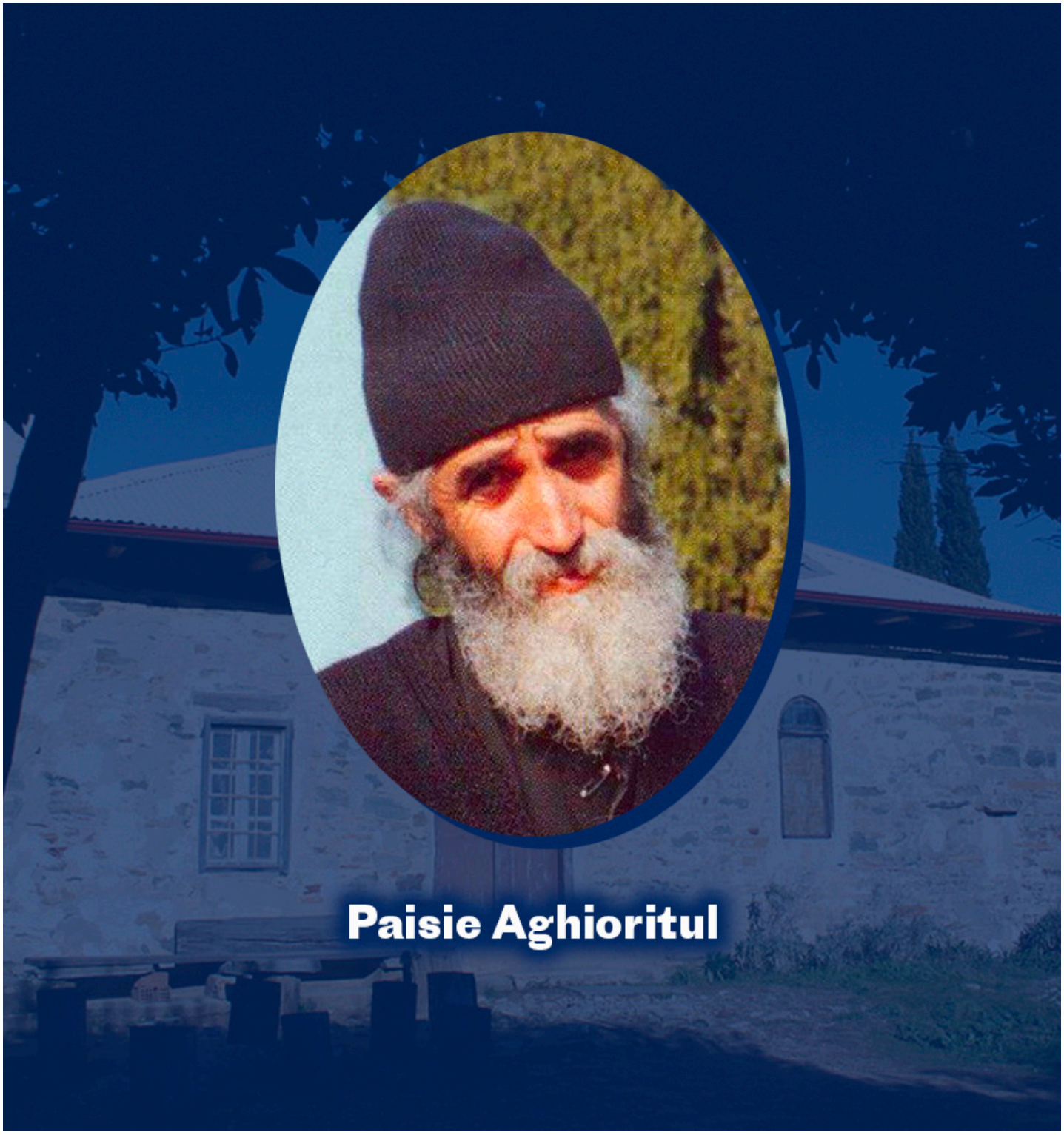
Pe lângă aceasta, într-o zi, Ioan s-a expus peste măsură la soare și a suferit din pricina durerilor de cap severe pentru tot restul vieții. „Clima africană este foarte dificilă pentru un european. Febra este starea mea permanentă. Puterea se epuizează, dar nu avem voie să ne oprim. Lucrarea trebuie să continue”, – spunea el.

Ioan Aslanidis la construcţia unei biserici

Misionarii protestanți și catolici rămâneau uimiți văzând cum apăreau una după alta bisericile ortodoxe. Metoda transportorului inventată de Ioan funcționa: o brigadă construia zidurile, alta monta acoperișul, a treia punea ferestrele, a patra picta etc. Nici nu reușeau să termine o biserică, că și începea deja construcția următoarei. În ciuda lipsei totale a tehnologiei moderne, cu ajutorul populației locale, a reușit să construiască zece biserici noi.

Ioan s-a întors în Grecia în septembrie 1976 pentru a-și finaliza studiile la seminarul duhovnicesc. În 1977, Ioan a mers în Muntele Athos. La scurt timp l-a cunoscut pe bătrânul (viitorul cuvios) Paisie Aghioritul.

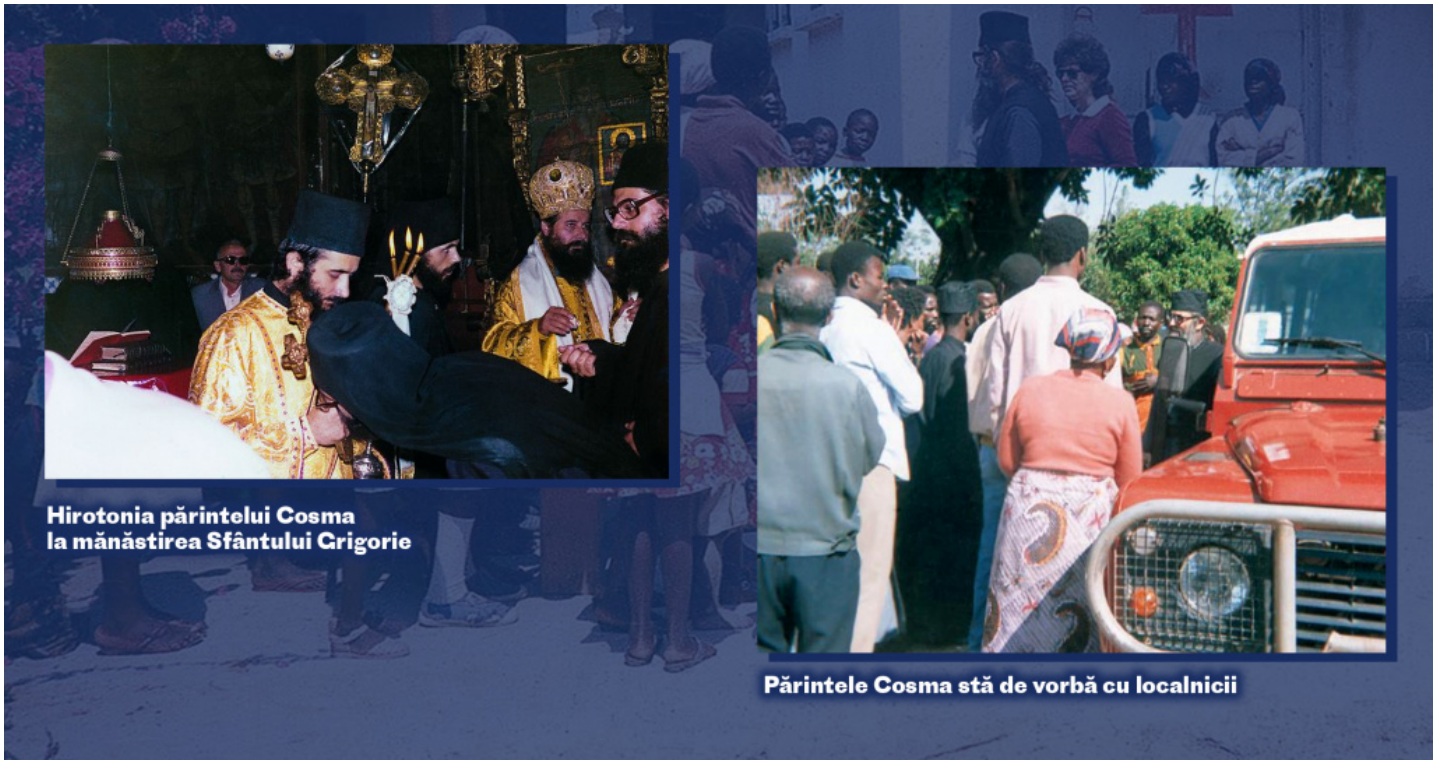
După o lungă conversație, tânărul și entuziastul Ioan și-a deschis inima în fața bătrânului, arătându-i dorința sa de a deveni misionar. După rugăciune, înțeleptul ascet l-a sfătuit pe tânăr să se călugărească la mănăstirea athonită a Sfântului Grigorie, iar apoi, după hirotonie, dacă va avea binecuvântarea starețului pentru aceasta, să înceapă misiunea.

În august 1978, Cosma a fost hirotonit preot. A ajuns în Katanga, după care s-a dus la locul său de dislocare permanentă în Kolwezi (Republica Congo).

Când părintele Cosma a venit pentru prima dată în Africa, nu vorbea deloc dialectul local. A învățat

expresia: „Ce este aceasta?” și în fiecare zi punea această întrebare africanilor, memorând din ce în ce mai multe cuvinte noi. După câteva luni, era deja capabil să vorbească fluent în swahili. În curând, cunoașterea limbii a făcut posibilă traducerea literaturii liturgice.

Pentru a predica în regiuni îndepărtate, părintele Cosma a cumpărat un SUV robust cu ajutorul căruia mergea prin sate, luând cu sine la drum puțină mâncare și un cort. Aduna oamenii și vorbea cu ei ore întregi.

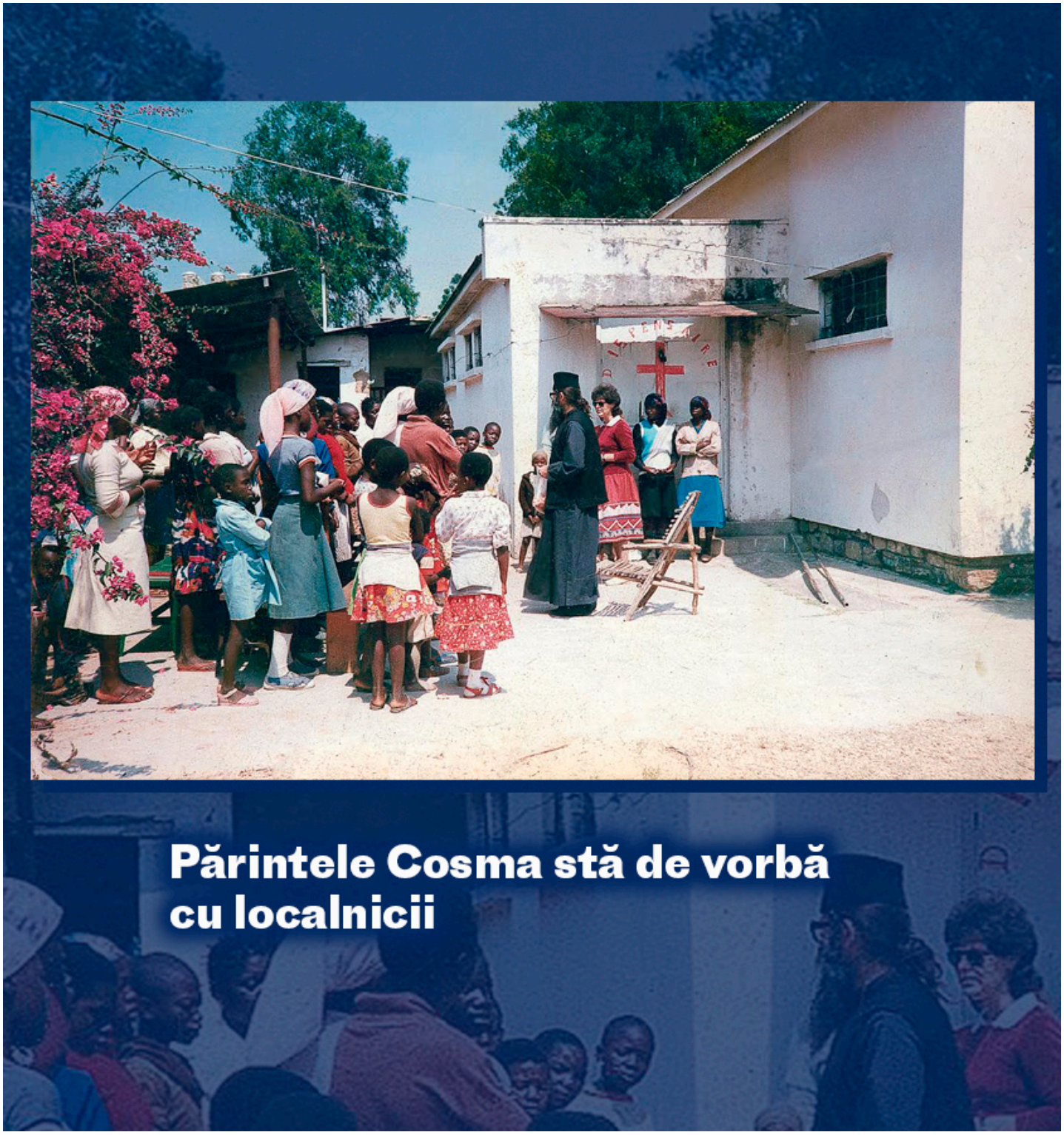

Hirotonia părintelui Cosma la mănăstirea Sfântului Grigorie

Părintele Cosma stă de vorbă cu localnicii

Misiunea părintelui Cosma a arătat că Ortodoxia, păstrându-și tradiția și identitatea, poate fi „inteligentă” și modernă. A mers întotdeauna cu un pas înaintea concurenților și a timpului. Astăzi știm cât de importantă este reprezentarea vizuală pentru o persoană. Dar atunci, în pustiul african, părintele Cosma a fost, fără îndoială, un pionier.

De la bateria mașinii sale, el alimenta proiectorul și, până noaptea târziu, arăta diapozitive din Sfântul Munte Athos, din Țara Sfântă și din viața religioasă a creștinilor.

Părintele Cosma stă de vorbă cu localnicii

Când se făcea întuneric, pentru a nu îngheța, africanii aprindeau focuri și continuau să-l asculte cu atenție pe preotul ortodox. Dragostea, atenția și compasiunea părintelui Cosma erau neobișnuite pentru ei, deoarece de-a lungul anilor colonialismului s-au obișnuit cu un comportament complet diferit din partea albilor. De multe ori părintele rămânea să doarmă în colibele lor, deși nu putea să adoarmă din cauza mirosurilor, a insectelor, a șoarecilor, a șerpilor și a bătăilor tobelor rituale care nu încetau pe tot parcursul nopții.

Zece persoane alcătuiau cercul celor mai apropiați împreună nevoitori ai părintelui, care a fost organizat după modelul unei mănăstiri cu viață de obște. I-a încredințat fiecăruia o anumită ascultare. A

învățat pe cineva să conducă o mașină, pe cineva să repare mașinile, iar pe cineva l-a instruit în domeniul electricității. Fiecare avea propria slujire. Părintele Cosma mânca împreună cu ei. Se ruga în biserică. Seara le citea Patericul și Viețile Sfinților. Spovedea și împărtășea.

Părintele Cosma a arătat o preocupare specială pentru tineri. A încercat să-i smulgă dintr-un mediu cufundat în ritualuri magice și vrăjitorie. În acest sens, a construit în curtea misiunii din Kolwezi un internat alcătuit din două clădiri mari care includeau un cămin, o bibliotecă și o sală de lectură. La internat, a adunat un număr considerabil de tineri, elevi de școală primară, generală și liceu. Le-a oferit educație duhovnicească și științifică, i-a spovedit și i-a împărtășit, i-a crescut în disciplină. Părintele i-a învățat pe copii rugăciunea lui Iisus. Le-a organizat întruniri, le-a povestit despre părinții pustnici și despre viețile sfinților.

Sarcina principală a lui Cosma Grigoriatul a fost construirea de biserici și instruirea clericilor. Internatul organizat de el a devenit făurăria personalului. Părintele Cosma a vrut să-i păzească pe copii de ispitele lumești și să-i pregătească treptat pentru primirea hirotoniei. Pe africanii evlavioși îi trimitea la mănăstirile athonite pentru ca ei să transfere experiența dobândită în patria lor.

Părintele Cosma credea că monahismul a fost chemat să joace un rol important în răspândirea Ortodoxiei pe continentul african. În apropierea centrului misionar, el a înființat mănăstirea pentru maici „Sfântul Nectarie” și a făcut pregătirile pentru deschiderea unei mănăstiri de călugări.

Părintele Cosma s-a străduit în toate modurile posibile să întărească legătura creștinilor africani cu

mănăstirile athonite. A folosit rânduielile Sfântului Munte, a tradus îndrumările bătrânilor, le-a pus să asculte înregistrări pe casetofon ale corurilor athonite, le-a arătat fotografii cu peisaje și călugări din Sfântul Munte.

Secretul succesului său a fost o abordare complexă a misiunii. Pe lângă programul de construire a bisericilor, traducerea literaturii liturgice și duhovnicești, instruirea preoților, a profesorilor, a pictorilor de icoane, a croitoreselor care să brodeze cu fire de aur și a cântăreților, părintele Cosma a avut grijă de dezvoltarea culturală și prosperitatea economică a africanilor.

I-a învățat pe ortodocșii din Congo Rugăciunea lui Iisus pe care o considera armă eficientă împotriva lucrării puternic dăunătoare al cultelor demonice ale șamanilor africani. Părintele Cosma însuși săvârșea în permanență rugăciunea minții, iar ucenicii săi, de la mic la mare, au învățat ei înșiși să-și împletească metanii și nu se despărțeau niciodată de ele, șoptind cuvintele „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul”.

Cosma Grigoriatul sublinia: „Frații noștri africani sunt oameni cu o lume interioară bogată, europenii de obicei îi tratează cu dispreț, dar săvârșesc o mare greșeală. Sufletul africanilor este înclinat spre misticism, de aceea Ortodoxia are ce să le ofere, dar numai Ortodoxia autentică – monahală, aghiorită”.

Pentru a înțelege amploarea slujirii părintelui, vom cita câteva notițe din jurnalul său misionar:

„1985, Ziua Sfântului Duh. La 6 dimineața avem Utrenia și Dumnezeiasca Liturghie într-un sat care se află la 220 de kilometri de centrul nostru misionar. Pe drumul de întoarcere, am întâlnit un creștin care purta trupul copilului său decedat. Am ajutat să-l ducem în sat. M-am întors la chilia mea după miezul nopții; acolo mă aștepta părintele Chiril pentru a discuta problemele urgente care au apărut cât timp am fost plecat".

„Vineri, 06.01.89 - Am început Miezonoptica la 5.30 dimineața. Dumnezeiasca Liturghie a fost urmată de 350 de botezuri. Ziua s-a încheiat la 7 seara, când am săvârșit 24 de cununii...".

Dacă părintele Cosma vedea mașini avariate în mijlocul drumului, se oprea de fiecare dată și repara el însuși defectul. Dacă cineva rămânea fără benzină, el se întorcea la centru misionar și aducea o canistră de combustibil de acolo. Întotdeauna ducea pe cineva cu mașina unde avea nevoie persoana respectivă și ajuta la transportul încărcăturii, chiar dacă nu era deloc în drumul lui.

Pentru a sprijini sistemul educațional care se crea (pentru a construi școli, a-i plăti pe profesori) și pentru finanțarea misiunii, au fost necesare fonduri semnificative. Pentru a nu depinde de donațiile din străinătate, el a organizat un complex agricol, zoologic și avicol mare (care ocupa o suprafață de 30 de mii de m^2). A permis misiunii să ajungă să se susțină singură.

Crearea unei ferme țărănești a permis dezvoltarea slujirii caritabile. Părintele Cosma însuși a vizitat leprozeria din orașul Cazens pentru a ajuta leproșii cu mâncare și medicamente. Unii nu aveau nas, alții nu aveau urechi, picioare sau mâini – oamenii nu așteptau atât ajutor material, cât compasiune și dragoste. Și din moment ce părintele Cosma avea multă dragoste, el o împărtășea cu generozitate tuturor. Ajutându-l pe aproapele, părintele nu se gândea deloc la sine însuși, chiar călătorea pe timp de noapte pentru a câștiga timp și a-i ajuta pe oameni.

La fiecare doi sau trei ani, părintele venea în Sfântul Munte pentru a se ruga și a se întrema duhovnicește, precum și pentru a primi sfaturi pentru activitatea ulterioară. În timpul ultimei sale vizite în

Muntele Athos, în iunie 1988, el l-a chemat pe neașteptate pe ieromonahul Meletie în chilie și a spus: „Tu vei deveni succesorul meu”.

Într-adevăr, câteva luni mai târziu, moartea bruscă și martirică i-a întrerupt viața sfântă și slujirea mult ostenicioasă.

La 27 ianuarie 1989, la 55 de kilometri de orașul Lubumbashi, un camion a intrat pe contrasens și s-a ciocnit de mașina la volanul căreia se afla părintele Cosma. Drept urmare, misionarul a murit pe loc, iar pasagerii săi au scăpat în mod miraculos.

Pentru africani, moartea părintelui Cosma a fost o pierdere imensă. Până în prezent, oamenii vin în fiecare zi pentru a se ruga și a împodobi mormântul povățuitorului lor cu flori. În colibele congolezilor ortodocși, lângă icoane, se poate vedea fotografia părintelui Cosma, iar majoritatea bărbaților de curând botezați iau numele Cosma.

În Congo, satul Baba-Cosmas și Colegiul Tehnic „Ieromonahul Cosma Grigoriatul" sunt numite în cinstea părintelui Cosma. La locul morții misionarului, a apărut un complex cultural și educațional, construit și numit în cinstea sa, care a contribuit la dezvoltarea duhovnicească și socială a regiunii.

„Milioane au trecut prin mâinile sale, iar el a murit sărac și nevoiaș, așa cum i se cuvine unui călugăr adevărat", – a spus despre misiunea părintelui Cosma părintele său duhovnicesc. Când misionarul a venit în Congo, acolo era un preot, zece parohii și câteva sute de creștini ortodocși. După slujirea sa de zece ani, părintele Cosma a lăsat 14 preoți, 2 diaconi, 15.000 de oameni botezați, 48 de biserici, 55 de parohii, o fermă țărănească, două internate, patru școli și o mănăstire.

Dar nu este vorba doar de cifre, este mult mai important faptul că misiunea părintelui Cosma nu a fost superficială, ci una profundă. După sfârșitul său, oamenii nu au părăsit Ortodoxia.

Succesorul părintelui Cosma, Meletie Grigoriatul, a povestit:

„Părintele Cosma a realizat o lucrare de amploare în Africa. Am aflat aici toate rânduielile athonite. Toți creștinii poartă metaniile în mână. În biserici, toți cântă împreună. Se spovedesc înainte de Sfânta Împărtășanie. Respectă toate posturile. Zilnic săvârșesc toate slujbele de peste zi. (...) La fiecare Paște și Crăciun, la biserică vin credincioși din regiuni îndepărtate. Pe jos! Merg până la 400 de kilometri în două zile”.

Pe temelia solidă creată de părintele Cosma, succesorii săi au continuat slujirea. Misiunea ortodoxă în Congo se dezvoltă cu succes. Au fost construite 110 biserici, există 78 de preoți și diaconi pentru 159 de parohii, 633 de profesori predau în 84 de instituții de învățământ și 30.000 de persoane studiază. În afară de școlile primare, au fost deschise colegiile: pedagocic, agronomic, financiar și de informatică, școli pentru adulți, asistente medicale, precum și pentru surdo-muți. Un spital și un orfelinat de fete au fost organizate în Kolwezi. Lângă fiecare biserică se construiește câte o școală, astfel încât elevii să fie aproape de biserică, să se joace în curtea ei și să participe la dumnezeieștile slujbe.

Exemplul părintelui Cosma Grigoriatul și a misiunii sale ortodoxe în Congo are o mare valoare atât pentru oamenii Bisericii, cât și pentru laici. Lăsând deznădejdea la o parte, deschizându-și inima și suflecându-și mânecile, Cosma, bazându-se pe cuvântul lui Dumnezeu, a făcut un lucru aproape imposibil. Datorită ostenelii sale pline de lepădare de sine și credinței inepuizabile, a dat posibilitatea mântuirii la mii de credincioși.

O sursă: https://mospat.ru/ro/authors-analytics/61169/